

GREVLINGEN

Medlemsblad for Naturvernforbundet i Oslo og Akershus 3-99 Årg. 18

Leder'n

For skogeieren betyr skogen klingende mynt og stående kapital. For tømmerhoggeren betyr skogen en arbeidsplass. Men for de fleste av oss andre betyr skogen - i den grad vi ikke har blitt altfor urbaniserte - en kilde til avkobling, friluftsliv og naturopplevelse. Av så sprikende interesser må det bli konflikt - de førstnevnte gruppens verdiforøkelse har ofte betydd den sistnevntes verdiforringelse.

Også i tidligere tider forekom det lokalt både rovdrift på og rasing av skog - f.eks i forbindelse med gruvedriften på Røros. Men aldri har det skjedd en så systematisk omforming av det norske landskapet som i det moderne og rasjonelle skogbrukets tidsalder. Selv til de fjerneste og mest utilgjengelige dalsøkk og åser når motorsagene og hogstmaskinene fram - godt hjulpet av statstilskudd. Mange av oss har faktisk aldri sett skog - slik den ser ut fra naturen side. Antakelig finnes det i dag mindre enn 5 prosent naturskog igjen i Norge - og arealene skrumper stadig. Men vern av skog handler om langt mer en å bevare opplevelsesverdien for mennesker. Landet vårt deler vi med titusener - ja kanskje hundretusener andre arter. Av disse finnes ca. 20 000 i skogene. Mer enn 1000 av disse er direkte truet av skogbrukets virksomhet. Hvilken rett har mennesket til å kutte for alltid en av naturens mangetusenårige utviklingsstrenger for selv å tjene noen kroner ekstra? Se for øvrig Sigmund Hågvars tankevekkende artikkel om de etiske argumentene for naturvern. Det haster med å bevare skogøkosystemet intakt. Det handler

delvis om holdningen i næringen selv, men også om politikernes vilje til å sidestille økologiske hensyn med økonomiske. Vi behøver ikke gå lenger enn til Sverige for å se et en helt annen skogforvaltning enn i Norge. Mens vi bare har klart å verne drøye en prosent av det produktive skogarealet - mot ekspertenes anbefalinger om 5-15 prosent - ligger svenskene allerede på 5 prosent. De årlige erstatningsutbetalingene for vern av skog er ti ganger høyere i Sverige enn her til lands. Mens den norske stat subsidierer skogødeleggelser ved å gi tilskudd til vegbygging og drift i vanskelig terreng, har den svenske innført et "speilvendingsprinsipp": Ingen støtte til slike tiltak, mens skogelere for betalt for å la være å hogge i nøkkelbiotoper. I vår behandlet Stortinget regjeringens skogbruksmelding. Den varslet lite nytt. "Det brenner i verdens biblioteker" uttalte Gro Harlem Brundtland en gang om utryddelsen av arter - og det dertil hørende uerstattelige tapet av genmateriale. Er det en skjebnens ironi at hjemlandet til "verdens miljøvernminister" bare lar det fortsette å ulme i sine bibliotekhyller?

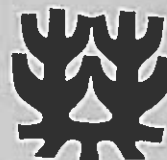
STEINAR JOHANNESSEN
R E D A K T Ø R

GREVLINGEN

Medlemsblad for
Naturvernforbundet i Oslo
og Akershus

Maridalsveien 120
0461 Oslo

Telefon 22 38 35 20
Telefax 22 71 63 48
Postgiro 0814 5342431
Bankgiro 1280.05.02347

Redaktør
Steinar Johannessen
Telefon 22 23 74 49

Grevlingen lages av frivillige
medarbeidere.

Redaksjonen avsluttet 20. august

Vi tar gjerne imot innlegg, reaksjoner,
artikler og andre bidrag for
Grevlingen 4-99
Redaksjonsstutt blir november 1999

Forsidebilde
Gjermund Andersen

Trykk
Hippotrykk AS
100% resirkulert papir

Opplag: 7.500

ISSN
0803-6357

NOA søker ny FYLKESSEKRETÆR

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) er fylkeslag av Norges Naturvernforbund. Med rundt 7.000 medlemmer er NOA den største frivillige naturvernorganisasjonen i distriktet. NOA har 12 lokallag og 7 faggrupper. I tillegg organiseres deler av virksomheten som eksternt finansierte prosjekter. NOA står nå overfor store og spennende oppgaver som gjør at vi har behov for å utvide staben, og vi søker derfor etter ny

FYLKESSEKRETÆR

Fylkessekretæren vil få svært varierte arbeidsoppgaver, med vekt på

- kontakt med, service overfor og oppfølging av lokallag, faggrupper og aktive
- sekretær; utarbeide og iverksette kontorrutiner,
- verving av nye medlemmer, salg av foreningens produkter

Vi ønsker oss en idealistisk anlagt person med interesse for naturvern med følgende egenskaper:

- Erfaring med/kjennskap til organisasjonsarbeide
- Gode samarbeidsevner
- Anlegg for å bygge opp, vedlikeholde og iverksette kontorrutiner
- Gode datakunnskaper
- Kompetanse/erfaring om off. forvaltning

Vi har ingen spesielle preferanser vedr. alder og kjønn, og er åpne for søkere med ulike erfaringer/bakgrunn.

Til den rette personen kan vi tilby:

- Årsmålsstilling (2 års periode, med mulighet for fornyelse)
- Lønn: kr 200.000 – 240.000, etter kvalifikasjon
- Allsidig og meningsfylt arbeid i et lite, men godt miljø

Tiltredelse så snart som mulig.

Søknader sendes til NOA, Maridalsveien 120, 0461 Oslo, og må være oss i hende innen 4. oktober.

Nærmere informasjon om stillingen: Daglig leder Gjermund Andersen: Telefon (mandag – torsdag kl 1230 – 1600): 2238 3520.

Aktivitetsgrupper i NOA med kontaktpersoner

Grevlingen: Steinar Johannessen, Sognsvn. 102 A34, 0857 Oslo, Tlf. 22 23 74 49 (p)

Rovdyrgruppa: Christian Pedersen, Tlf. 22 16 65 55 (p)

Markagrupper: Gjermund Andersen, NOA. Tlf. 22 38 35 20 (a)

Siste sjanse: Terje Blindheim, NOA Tlf. 22 38 35 20 (a)

Kulturlandskapsgruppa: Torbjørn Røberg, Lillevannsvn. 11, 0788 Oslo. Tlf. 22 13 81 86 (p)

Fest- og Turgruppa: Line Andersen, NOA, Tlf. 67 59 97 27 (på dagtid)

Samferdselsgruppa: Anne Merete Andersen, Dælenenggt. 19, 0567 Oslo. Tlf. 22 45 13 29 (a). E-post: anne.merete.andersen@kreftreg.no

Skogvokterne: Gjermund Andersen, NOA, Tlf. 22 38 35 20 (a)

Lokallag

Naturvernforbundet i Asker
Postboks 493
1371 Asker
Leder: Jan Häusler,
Brusetvn. 97, 1395 Hvalstad,
Tlf. 66 90 43 19 (p)

Naturvernforbundet i Bærum
Postboks 252
1341 BEKKESTUA
Leder: Finn Otto Kvillum, Fossilvn. 6E,
1346 Gjettem, Tlf. 67 54 23 75 (p)

Naturvernforbundet i Lørenskog
Postboks 43
1475 FINSTADJORDET
Leder: Margareta Bondevik, Løkenkollen
11, 1473 Skårer, Tlf. 67 90 28 10 (p)

Naturvernforbundet i Nannestad/Gjerdrum
v/ Kåre Homble
Sø-Kringler
2030 NANNESTAD
Leder: Kåre Homble, Sø-Kringler,
2030 Nannestad, Tlf. 63 99 72 34 (p)

Naturvernforbundet i Nes
v/Yngve Birkeland, Bodding
2150 ÅRNES
Leder: Yngve Birkeland,
Bodding, 2150 Årnes,
Tlf. 63 90 95 69 (p)

Naturvernforbundet på Nesodden
Postboks 251
1450 NESODDTANGEN
Leder: Peter Schjølberg, Elgfaret 6,
1453 Bjørnemyr, Tlf. 66 91 48 50 (p)

Naturvernforbundet i Oppegård
Postboks 291, 1411 Kolbotn
Kontaktperson: Helene Brennhovd,
Roald Arnundsens vei 150,
1420 Svartskog, Tlf. 66 80 89 12 (p)

Naturvernforbundet i Skedsmo
Postboks 27
2001 LILLESTRØM
Leder: Oddveig Stora Thoresen,
Glostrupvn. 54,
2013 Skjetten,
Tlf. 63 84 45 74 (p)

Naturvernforbundet i Ski
Postboks 232
1401 SKI
Leder: Stein Martinsen,
Hebekkvn. 18, 1400 Ski,
Tlf. 64 87 28 06 (p)

Naturvernforbundet i Ullensaker
v/Ørjan Eltvik, Vogstad
2056 ALGARHEIM
Leder: Ørjan Eltvik, Vogstad,
2056 Algarheim, Tlf. 63 97 66 25 (p)

Naturvernforbundet i Ås
Postboks 249
1430 Ås
Leder: Karl Erik Berge, Skogvn. 19,
1430 Ås, Tlf. 64 94 01 37 (p)

Østkanten Naturvernforbund
v/Åsne Berre Persen
Schweigaardsgt. 97
0656 Oslo
Leder: Åsne Berre Persen,
Schweigaardsgt. 97, 0656 Oslo,
Tlf. 22 67 79 84 (p)

Kommuner uten lokallag, men med kontaktpersoner

FET: Kersti Ingebricson, Garderåsen, 1900 Fetsund, Tlf. 63 88 05 54 (p) ● **FROGN:** Sylvi Ofstad Samstag, Badehusgt. 15, 1440 Drøbak, Tlf. 64 93 59 43 (p) ● **HURDAL:** Ove Bakken, Måltrostveien 11, 1430 Ås, Tlf. 64 94 39 35 (p) ● **NITTEDAL:** Per Nilsen, Kvernstuv. 31 A, 1482 Nittedal, Tlf. 67 07 64 76 (p) ● **RÆLINGEN:** Tom G. Bengtson, Runiveien 15, 2000 Lillestrøm, Tlf. 63 83 98 35 (p) ● **SØRUM:** Unni Bingen, Brinken 2, 1920 Sørumsand, Tlf. 63 82 79 33 (p)

TEMA SKOG

En introduksjon

Av Gjermund Andersen

Skogbrukets påvirkning av naturen er den største trusselen mot biologisk mangfold i Norge. Mer enn halvparten av artene på rødlisten (1.619 arter) har tilhold i skogene. Og mer enn 1.000 arter er truet av skogbrukets virksomhet. Likevel: Skogbruket er den glemte miljøtrusselen. Før sommerferien behandlet Stortinget en melding om skogbrukspolitikken. Fasiten fra denne behandlingen var fortsatt tut og kjø, økt avvirkning og ingen miljørestriksjoner. Dermed har politikerne fratatt seg muligheten til å gjøre norsk skogbruk økologisk bærekraftig.

Men det betyr ikke at miljøbevegelsen står maktesløse. Nå – mer enn noensinne må vi benytte oss av det internasjonale nettverket av naturvernorganisasjoner for å åpne øynene til kjøperne av norsk tømmerprodukter. Gjennom et nytt prosjekt skal NOA sette søkelyset på virkningen av skogpolitikken for det biologiske mangfoldet. Til tross for den enorme motviljen naturvernet møter fra skognæringen, og til tross for politikernes likegladhet: Denne kampen skal vi vinne – på vegne av skogene, på vegne av mangfoldet!

Foto: Gjermund Andersen

Vi håper du er med – både gjennom artiklene i dette temanummeret av Grevlingen, men også i det praktiske arbeidet. Ta kontakt!

INNHold:

- Tema skog - en introduksjon s. 4
- Er norsk skogbruk bærekraftig? s. 4
- Skogbruk og biologisk mangfold s. 5
- Flatehogst - ulønnsomt på sikt s. 8
- Rovhogst i ostlandsskogene s. 11
- Treslagsskifte - poker med biologisk mangfold som innsats s. 12
- Skogbrukets hovedstrategi s. 13
- Partisk skogoppsyn s. 16
- Statsstøttet skograsering s. 17

ER NORSK SKOGBRUK BÆREKRAFTIG?

Kan norsk skogbruk kalles bærekraftig når:

- ...mer enn 1.600 arter står på rødlistene, mange av dem som direkte følge av skogbruket?
- ...skogbruket ikke har anelse om hvilke verdier de forvalter og hvilke skader de forårsaker, ganske enkelt av den grunn at de ikke har registrert skogens biologiske mangfold?
- ...Norge fortsatt ikke har vernet mer enn 1% av den produktive skogen, når internasjonale og Nordiske anbefalinger går ut på å verne 5 – 15%?
- ...skogbruket daglig raserer uerstattelige naturverdier gjennom hogster i verneverdige områder?
- ...dine og mine skattepenger benyttes til å subsidiere naturrasering gjennom statlige tilskudsordninger?
- ...hogstene i all hovedsak følger det motsatte mønster av det naturen selv følger, når skogen forynges?
- ...skogen i mange distrikter og på mange eiendommer er så overavvirket at hogstkvantumet må settes ned for kortere eller lenger perioder?

SKOGBRUK OG BIOLOGISK MANGFOLD

Skogbruket er den største enkelttrusselen mot artsmangfoldet i Norge i dag. Mer enn halvparten av artene på den offisielle listen over truede og sårbare arter, den såkalte rødlisten, har sitt levested i skogene. Antallet skogsarter på denne listen er nær fordoblet fra 1992 til i dag (fra 898 til 1.619 arter). Og dette er bare toppen av isfjellet: fremdeles er det svært mange arter som ikke er blitt vurdert i forhold til truethet.

Av Gjermund Andersen

Sensur av rødlista?

Direktoratet for naturforvaltning annonserte tidligere i år at rødlista skulle komme i mai. Det gjorde den ikke - og nå vet vi grunnen: Landbruksdepartementet forlangte å gå gjennom manuset før det ble trykket, fordi det kunne gi et uheldig bilde av skognæringen! Og vi som trodde at departementene var storsamfunnets redskap for å ta vare på samfunnets interesser vis-avis næringsinteressene, og så er det et rent sektororgan!

Mer enn 1.000 arter truet av skogbruk

I en undersøkelse foretatt av Norsk Institutt for Skogforskning (NISK) framkommer det at 56% av de rødlistede skogsartene er truet av skogbruket. Men NISK har foreløpig bare undersøkt ca halvparten av artene på listen. Blant de ikke undersøkte artene på listen, og blant de mange tusen artene som ikke er vurdert i rødlistene, finnes det mange flere. Særlig i gruppene sopp, lav, moser og insekter er det mange arter som har fått problemer. Fagbiologene anslår antallet arter truet av skogbrukets virksomhet til minimum 1.000 arter!

Hovedårsakene til at skogbruket er en slik trussel mot mangfoldet ligger i tre forhold:

- Skogbrukets metoder
- For lite areal som vernes fra skogbruksvirksomhet
- Manglende registreringer av biologisk mangfold

Skogbruk på tvers av naturens anvisning

Skogen i Norge har forynget seg naturlig etter to hovedmetoder. På tørre og vindutsatte områder gjorde skogbrann og vind-fellinger store og dramatiske innhogg i skogene. Slike »katastrofe-foryngelser» ble etterfulgt av naturlige suksesser - først lauvskog deretter mer og mer gran innblandet i lauvskogen, inntil grana tok over dominansen. I furuskoger dominerte furua hele tiden. Nede i søkk og lune, fuktige lisider, der verken skogbrann eller vind fikk særlig tak, eller i områder der snøsmeltingen forgikk så sent at man unngikk vår-tørken, har naturen valgt en helt annen strategi. Her foregikk foryngelsen ved at enkelttrær eller grupper av trær døde og gikk overende. I lysningene etter dem vokste så nye generasjoner opp. På denne måten fikk man skoger preget av blanding av store og små, unge og gamle trær. De døde trærne fikk ligge å råtne i

fuktige miljøer, til glede for mange vedboende organismer.

Det biologiske mangfoldet har gjennom evolusjonen tilpasset seg miljøet. De enkelte artene har overlevd på de stedene der de er bedre tilpasset livsforholdene enn andre arter. I områdene med mye skogbrann og vindfelling er egenskaper som god spredningsevne og toleranse for lys og tørke viktig. I denne gruppen finner vi de aller fleste artene. Artene i de fuktige, lune skogene derimot, har andre krav. Her finner vi spesialistene, arter som krever tilgang på død ved, fuktighet, skygge, lite konkurrerende vegetasjon. Disse artene overlever ikke dramatiske ødeleggelser av skogen i form av skogbrann eller flatehogst. Disse må ha kontinuitet i sitt livsmiljø.

Flatehogstskogbruket snur naturens egen foryngelse på hodet. I de fuktige og lune områdene er det best vekstforhold, og mest penger å tjene. Derfor er det nettopp disse områdene som er hardest drevet. Med sammenhengende flateskogbruk i 50 år begynner det å skorte på gammel skog av denne typen. Og resultatene gir seg selv: Artene som tilhører slike miljøer dominerer på rødlistene.

Manglende kunnskap – manglende registreringer

Skogbruket har opp gjennom hundreårene vært flinke til å registrere sine skoger. De fleste aktive skogeiere har en plan for eiendommen, som i detalj forteller hva slags skog

han eller hun har, hvor mye tømmer av ulikt slag og hvor stor tilveksten er. Opp til dette er knyttet vurderinger av hvor mye man kan hogge i året. I forhold til et bærekraftig skogbruk er det imidlertid ett stort gjenstående problem: At skogbruket på ingen måte har videreført sin registreringstradisjon når det gjelder biologisk mangfold og naturverdier. Skogbruket aner rett og slett ikke hvor det biologiske mangfoldet finnes i skogene sine. Derfor går årlig store naturverdier tapt som følge av kunnskapsmangel.

Dessverre viser det seg nå at en av skogbruksnæringens hovedstrategier, godt støttet av Landbruksdepartementet, er å prøve å unngå slike biologiske registreringer. I alle fall må det unngås at de utføres av biologer og at resultatene skal tilflyte allmennheten (les naturverninteressene). Gjennom å holde ballen innen laget og hindre innsyn, håper næringen å kunne fortsette rovhogstene i de siste verdifulle naturskogene ennå en stund.

Skogbrukets manglende vilje og evne til å bevare naturskogene har vi fått gode eksempler på det siste året. Mange av områdene som er blitt registrert verneverdige i forbindelse med verneplan for barskog er meiet ned, nærmest systematisk, for å unngå at de skal bli medtatt i nye verneplaner.

Utilstrekkelig verneomfang

Mange av artene på rødlistene kan greie seg dersom man går

over fra et flatehogstskogbruk til et skogbruk basert på plukkhogst og et kontinuerlig skogbilde. Men skal vi ta vare på alle artene i skognaturen, slik vi er forpliktet til etter Rio-konvensjonen, da må skog vernes. Og - det må vernes nok! Innen alle biologiske fagmiljøer er det enighet om at et minimum må være at 5% av den produktive skogen vernes. Skal dette være tilstrekkelig, må skogbruket for øvrig legges om i mer økologisk retning. Dersom man fortsetter et maskinelt stor-skalaskogbruk, vil det være nødvendig å verne hele 15% av skogen.

Svenskene og finnene har tatt konsekvensen av dette og inngått store nasjonale kompromisser. I Sverige skal de private skogeierne selv bekoste vern av de biologisk viktigste 5% (3% helt i nord) på eiendommene, mot at staten tar et tilsvarende ansvar med ordinære utbetalinger av erstatning. I grannelandet vil man med andre ord sitte igjen med 5% reservater og 5% administrativt vernede områder. I Norge har myndighetene til nå mannet seg opp til å verne mellom 0,9 og 1%, mens vår sterkt propaganderende skognæring i sitt storsinn har akseptert at enhver grunneier må kunne tåle å sette av opp til 1% av skogen til naturvernformål. Og dette skal først skje når skogene er registrert, og utvelgelsen skal foretas av skogbruket selv, uten ekkel innblanding fra fagfolk eller naturvernere. Etter 1. spilleomgang er stillingen således 10-2 til Sverige, og corner- og sjansestatistikken tøv vi

knappst nevne.

Det lave verneomfanget i Norge gir to hovedproblemer: At vi ikke i stort nok tempo kan sikre høyproduktive, lavereliggende områder med mange rødlistearter, og at det ikke er plass i verneplanen for våre siste store, sammenhengende villmarker i skog. Rundt 40 områder over 10 kv.km er registrert verneverdige, men fordi verneplanen er begrenset maksimalt ett av disse vernet. Resten blir overgitt til

skogbrukets forvaltning. Og resultatet av det behøver man ikke å være spåmann for å forutse!

Norge må ta ansvar!

Til nå er det lite som tyder på at norske myndigheter føler noe ansvar for at så mange arter har problemer med å overleve. Etter Rio-avtalen skal enhver sektor ha ansvar for å gjennomføre en bærekraftig utvikling innen sin sektor. I Norge er dette utopisk. Landbruksdepartementet, med

skogavdelingen i spissen er et rent sektororgan, som ser sin hovedutfordring i å tilrettelegge for et næringsmessig skogbruk. Så langt har de ikke tatt separate initiativ for å bedre situasjonen, og heller ikke gitt miljøsidene medhold i noen av deres klager på ødeleggelse av naturskoger. Det må nå legges et betydelig press på Norge om både å oppfylle sine forpliktelser etter internasjonale avtaler, men også for å komme opp på samme nivå som EU i forhold til naturvern.

NORGE - SVERIGE: 2 - 10

	NORGE	SVERIGE
Vern		
Gjennomført:	0,84%	3,6%
Vedtatt:	1,06%	5,0%
Langsiktig behov:	???	9-16%
Erstatning:	30-50 mill	270 (1999) Æ 500 mill (2001)
Registrering av biologisk mangfold/nøkkelbiotoper:	Ikke påbegynt	Ferdig (Rapportert i januar)
Lovverk/politikk:	Økonomi overordnet økologi	Økonomi og økologi likestillet
Tillatt sprøyting:	Ja	Nei
Tillatt grøfting:	Ja	Nei
Nøkkelbiotoper beskyttelse i lov:	Ingen formell beskyttelse	Lovbeskyttet (Rett til erstatning ut over 10%)
størrelse:	Politisk grense: 3-5 da	Naturens avgrensning
«Impediment» (Omr. med dårlig tilvekst):	Fritt vilt	Lovbeskyttet
Offentlige tilskudd:	Hovedsakelig til næringsformål, dels til ren rasering	Kun til miljøformål
Til vegbygging:	Ja	Nei
Drift i vanskelig terreng:	Ja	Nei
Ikke-hogst i nøkkelbiotop:	Nei	Ja
Sertifisering:	Svært lite. ISO 14001. Ingen miljøgarantister	FSC-sertifisering. 50% i løpet av 1999. Miljøbevegelsen som garantist.
Frivillig begrensnings i hogst:	Levende skog: Opp til 1%	FSC + Skogsågarne: 5% (3% i nordligste områder)

FLATEHOGST – ULØNNSOMT PÅ SIKT

Flatehogstskogbruket er i ferd med å undergrave seg selv. Ikke nok med at det ikke er bærekraftig, og at det ødelegger opplevelseskvaliteter i skogene for de 97,2% av befolkningen som ikke selv er skogelere. Nei i tillegg ødelegger de også sin egen framtid med å produsere trevirke med meget dårlig kvalitet.

Av Gjermund Andersen

Grana dekker 70% av våre skoger. Grana er et skyggetreslag, det spirer og vokser opp i skyggen av andre trær. Tilveksten er sen i ungdommen, før den i moden alder greier å slå seg gjennom taket, og begynner å dominere i bildet. På denne måten får grana fra naturens hånd tette årringer innerst og bredere årringer ytterst. Dette gir god styrke og stor motstandskraft mot råte. Flatehogsten snur også dette på hodet. På snauflatene dyrkes grana uten konkurranse. Masse lys i ungdommen gir brede årringer innerst. Og når konkurransen tar til, foretas det rydding og tyn-ning for å videreføre denne hurtige, unaturlige ungdomsveksten. Resultatet er dårlige

styrkeegenskaper, dårligere utbytte i papirproduksjonen, større råtespredning og dårligere økonomi på sikt.

I stedet for å produsere høykvalitetsvirke og dermed øke inntektene, produserer man sekunda kvalitet, og tvinger seg selv til ytterligere å presse ned kostnadene, med nye flatehogster, mekanisering, masseproduksjon og uøkologisk produksjon som resultat.

Flere instanser har tatt til orde for at Norden må satse på kvalitet, at vi ikke kan konkurrere med tropiske land om å produsere størst mulig volum. Det tar 7 år å dyrke en avling eucalyptus, mens det tar 100 år å dyrke en tilsvarende avling med gran.

Vårt fortrinn er høy kvalitet, som også vil gi høy pris. Skal vi gå i den retningen må vi få en annen holdning til skogens muligheter og en annen prisfastsettelse på skogsprodukter, fra volumpremiering til vekt- og kvalitetspremiering.

Et skogbruk som satser på kvalitet vil i stor grad også bli et naturvennlig og opplevelsesvennlig skogbruk fordi det hovedsakelig må satse på plukkhogst og naturlige suksesjoner med en generasjon lauvskog før grana på nytt overtar herredømmet. Både privatøkonomi på lang sikt og samfunnsøkonomi skulle derfor tilsi en omlegging av skogbruket mot større satsing på kvalitet.

Foto: Gjermund Andersen

Vi bringer i dette nummeret av Grevlingen den fjerde og siste artikkelen hvor

professor Sigmund Hågvar besvarer det meget viktige spørsmålet

"Hvorfor naturvern?"

HVORFOR NATURVERN ?

Etiske argumenter - DEL 4

Av Sigmund Hågvar

I tre tidligere artikler har vi tatt for oss opplevelsesargumenter, nytteargumenter og økologiske argumenter for å bevare mangfoldet i naturen. Vi skal avslutte serien med å diskutere etiske motiver for naturvern.

1. Urørt natur har en egenverdi

Kommer man inn i en urskog, eller tett innpå en vill, urørt foss, opplever mange en slags respekt for naturens egne produkter. Dette er naturdokumenter, -resultater av naturens egne prosesser, helt uten styring fra menneskets side. Disse kvalitetene blir irreversibelt borte om vi gjør inngrep. Mange føler at det har verdi å kunne se hvordan det opprinnelige Norge har sett ut. En rekke europeiske land har ikke lenger urørt natur. De har dermed mistet noe av sin identitet og naturarv.

2. Alle arter har en egenverdi

For økofilosofene er dette argumentet alene nok for å drive naturvern. Å tillegge en art egenverdi vil si å respektere artens rett til å eksistere og til å utfolde sitt livspotensiale, uansett om

arten er nyttig for oss eller ikke. Vi legger her an et biosentrisk syn på naturen, som går på at alle arter på kloden i prinsippet er likeverdige (biosentrisk betyr «liv i sentrum»). Det motsatte er å ha et antroposentrisk syn på naturen («mennesket i sentrum»), hvilket innebærer at naturen er til for menneskets skyld.

I naturvernsammenheng er vi opptatt av å bevare arten, ikke nødvendigvis ethvert individ. Det er arten som er den økologiske enheten i naturen, og det er arten som evolusjonen arbeider med. Vi kan samtidig ha full sympati med f. eks. dyreskyttelsen, som er opptatt av individenes lidelser, og fullt ut støtte arbeidet for at mennesket ikke skal påføre enkeltdyr unødige lidelser. Men i naturvernarbeidet, og i fagområdet «bevaringsbiologi», står artene i sentrum for vår oppmerksomhet. Det er mangfoldet av arter vi skal bevare for ettertiden, herunder artenes genetiske variasjon, slik at de har muligheter til å følge med i det store kappløpet som heter evolusjonen. For å kunne tilpasse seg endrete forhold, kan en art ha «interesse» av at rovdyr hele tiden plukker

vekk de dårligst tilpassede individene. Noe av det viktigste i naturvernarbeidet er å bevare de biotopene og naturtypene som de ulike artene er avhengige av.

Noen synes at egenverdi-begrepet er vanskelig, og hevder at det er unødvendig å trekke inn slike «abstrakte motiver» siden det finnes så mange gode nytteargumenter og økologiske argumenter. To grunner taler likevel for at egenverdi-begrepet er viktig:

a) Egenverdibegrepet er evigvarende

Hvis vi teoretisk blir så flinke til å produsere medisiner syntetisk at regnskogen ikke lenger kan kalles «det store apoteket», vil mange hevde at naturens praktisk nytte er redusert. Hvis flertallet av menneskene kommer til å leve i naturløse byer og ikke vet hva naturkontakt og naturopplevelse er, kan man tenke seg at motivasjonen for å bevare naturens mangfold faller. Men egenverdibegrepet vil alltid overleve, siden det er helt uavhengig av naturens nytteverdi for mennesket. Noen mener derfor at vi i naturvernarbeidet bør legge hovedvekten på naturens egenverdi, fordi dette uansett og alltid vil kunne være et

samlende motiv.

b) Egenverdibegrepet flytter bevisbyrden

I USA har naturvernorganisasjonene sloss for å bevare «The spotted owl», en sjelden ugleart som er avhengig av gammel skog. Fordi man i USA har vedtatt «The Endangered Species Act», er man i prinsippet forpliktet til å bevare alle truede arter i levedyktige bestander. Dette vedtaket innebærer at alle arter har en rett til å eksistere, fordi de har en egenverdi.

Når denne uglearten er tillagt en egenverdi, behøver ikke naturvernorganisasjonene slite med å finne argumenter for å bevare den. Det er skogbruket som får bevisbyrden! På hvilken måte? Jo, biologer har regnet ut hvor store arealer gammelskog som til enhver tid må finnes for at uglen skal overleve på lang sikt. Slik kan man beregne hvilket økonomisk «tap» skogbruket vil lide ved å ta hensyn til ugla. Nå må skogbruket vise at dette tapet av inntekt eventuelt er urimelig stort. Hvis det er et tap som skogbruket kan leve med, er arten reddet. På grunn av at ugla er tillagt en egenverdi, er bevisbyrden snudd.

I vår viltlov av 1981 innførte man «speilvendingsprinsippet»: Alle viltarter er i prinsippet fredet dersom ikke jakttid er uttrykkelig angitt. Dette er indirekte et uttrykk for at artene er tillagt en egenverdi, - en rett til å leve videre. Fra naturvernhold behøver man egentlig ikke lenger begrunne hvorfor bjørnen, havørna eller salamanderen bør

bevares. Diskusjonen går på hvordan. Så lenge ikke kostnadene eller problemene med å bevare artene blir urimelig store, skal artene i prinsippet bevares.

3. Mange arter har lang «hevd» på å bebo kloden

Mens mennesket er om lag 5 millioner år gammelt, har mange organismer en lang hevd på å bebo kloden. Krokodiller, skilpadder, øyenstikkere og kakerlakker var utviklet allerede for flere hundre millioner år siden. Også naturens blomsterprakt var på plass lenge før våre apelignende forfedre tok de første forsiktige skritt på to bein. Mennesker imellom er vi veldig opptatt av hevd og rettigheter, og overfører vi dette til naturen innebærer det økt respekt for andre livsformer. Havskilpaddene, som nå er truet over hele verden, er en svært gammel og vellykket gruppe på denne planeten. Vi overbeskatter dem i havet og ødelegger sandstrendene der de legger egg. Det er egentlig et voldsomt perspektiv på deres rett til å eksistere videre. De representerer et pust fra en meget fjern fortid og har overlevd en rekke globale dramaer som meteoritnedslag, klimaendringer og landforskyvninger. En av naturens virkelig vellykkede oppfinnelser, helt til de tobeinte kom.

4. Hensyn til fremtidig evolusjon

Mange føler at det er etisk galt å «klippe av» evolusjonære linjer, som kunne vært råstoff for videre evolusjon.

Havskilpaddene representerer en slik linje, de store hvalene en annen, elefantene en tredje. Jo større spekter av naturens mangfold som får være med inn i fremtiden, desto større materiale har evolusjonen å arbeide videre med. Foruten menneskenes omforming av kloden, kan det komme nye istider, nye kontinentalforkyvnninger, osv. Et rikt utvalg av organismer sikrer både at økosystemene kan fylles opp med et mangfold av nydannete arter, og at lange, evolusjonære linjer kan fortsette å blomstre uten å gå varig tapt. Det hele bunner i at man tillegger evolusjonens gang en egenverdi og respekt, og at de ulike utviklingslinjene har en «rett» til å fortsette inn i fremtiden.

5. Hensyn til fremtidige generasjoner

«Fremtidige generasjoner har ikke gjort noe for oss. Hvorfor skal vi gjøre noe for dem?». Slike utsagn finnes, men er sjeldne. De fleste føler umiddelbart et moralsk ansvar for de slektene som kommer etter oss. På samme måte som våre livsvilkår er preget av hva forrige generasjon overlot til oss, har våre disposisjoner stor betydningen for senere generasjoners livskvalitet. Særlig alvorlig er irreversible tap av kvaliteter, som urørt natur eller arter. Brundtlandkommisjonens definisjon av «bærekraftig utvikling» er nettopp dette: Vår generasjon skal dekke våre behov, men ikke ødelegge fremtidige generasjoners muligheter for å dekke sine behov. Med bakgrunn i momentene i

denne artikkelserien kan vi konkludere at et mangfold av naturtyper og arter er en god gave å gi videre. Biologisk mangfold betyr sikkerhet, valgmuligheter og livskvalitet. Senere generasjoner kan komme til å utvikle helt nye metoder både for å utnytte naturen til praktiske formål, og til å glede seg over den!

Vårt samfunn er stolt av demokratiet: Flertallet bestemmer. Men hva om vi gir fremtidige generasjoner stemmerett? Tilsammen vil fremtidens generasjoner utgjøre flere personer enn vi som lever nå. Gir vi disse generasjonene stemmerett, ville vi blitt demokratisk nedstemt i saker der vi fremmer kortsiktige interesser, men der det går ut over slektene som kommer etter oss. Burde vi i viktige møter hatt en tom stol, til en representant som av praktiske grunner ikke kan møte, men som kanskje burde hatt vetorett?

6. Religioner og naturvern

Det ligger et voldsomt potensial i verdens religioner, når det gjelder støtte i naturvernarbeidet. Kristendommen er opptatt av «skaperverket», som noe det er etisk riktig å verne om. På denne bakgrunn er det et paradoks at norsk naturvern har det vanskelig i en tid med kristen-styrt regjering. Hvordan skal vi klare å få utløst dette store potensialet? Alle kulturer har religion, men bare noen har vitenskap. Religionen er en universell dørråpner til naturvernarbeidet. Noen bør finne nøkler til å låse opp disse tunge, store dørene og frigjøre et spennende potensial til samarbeide.

ROVHOGST I ØSTLANDSSKOGENE

Skogene på Østlandet er utsatt for rovhogst.

Det er tatt ut mer enn 30% for mye i forhold til et skogproduksjonsmessig bærekraftig hogstkvantum.

Nå fordeles skylden.

Av Gjermund Andersen

Balansekvantum heter skogbrukets viktigste kompass. Dette begrepet forteller hvor mye en skogeier kan hogge årlig, uten at han eller hun må redusere hogstkvantumet i framtida. I utgangspunktet en god idé, men i praksis en medvirkende faktor til rovhogst. Teorien er god: Ved å beregne tilveksten i alle deler av en skog, legge inn forutsetninger om hvordan skogen skal drives, er det mulig å beregne et slikt optimalt hogstkvantum. Men i praksis er det mange feilkilder. Ved registrering av skogen har det vært en tendens til å overvurdere skogens tetthet og tilvekst. Også andelen av skogen som ikke er skogproduserende er blitt undervurdert. Ofte har forskerne og metodeutviklerne fått skylden for denne delen av misseren.

Men også skogbruket får på pukkelen: For at balansekvantumet skal gi et riktig mål, er det lagt inn forutsetninger om hvordan skogen skal stelles. Det skal plantes, ryddes, avstandsreguleres og tynnes flere ganger. Svært få skogbrukere gjør alle disse operasjonene. Dermed blir produksjonen av trevirke mindre enn prognosene tilsier.

Samtidig forutsetter prognosene at en stor andel av tømmeret skal tas ut i tynninger. Når mange skogeiere unnlater å tynne, og skogen har en mindre produksjon enn beregnet, sier det seg selv at det blir en rovhogst på den gamle skogen. Og den gamle skogen er avgjørende for mange av de truede og sårbare artene. Et stort problem for mangfoldet er at rovhogsten fortsetter, og at det blir stadig mindre gammel skog igjen.

Svært mange skogeiere har fått oppleve dette problemet. Det blir stadig vanskeligere å finne hogstmoden skog. Mange har måttet redusere hogstkvantumet med 30 – 40%. I vårt distrikt har Løvenskiöld måttet redusere det årlige hogstkvantumet med 30%, men selv dette er ikke tilstrekkelig: Mange av de hogstene som nå foretas burde aldri vært gjennomført av hensyn til biologisk mangfold. Og uten en ytterligere reduksjon i avvirkningen vil graden av konflikt med naturvernet øke fra år til år. Det ser dessverre ikke ut til at Naturvernforbundet skal bli arbeidsløse i årene som kommer!

TRESLAGSSKIFTE – POKER MED BIOLOGISK MANGFOLD SOM INNSATS

Av Gjermund Andersen

1930-tallet: Alle ressurser i bruk. Burøising, skogplanting, gruver og kraftverk. Tiden for framtidsoptimisme. Så også i skogbruket: «Enn om vi kledde fjeldet?» hadde allerede vært et slagord lenge. I de eksisterende skogene var skogkulturen på frammarsj. Men framtidstroen var enorm. Vi kommer til å trenge enorme mengder tommer i framtiden, vi må øke skogarealene, vi må fjerne uproduktiv skog og erstatte den med høytytende treslag. Ideen ble unnfanget i Skogselskapet, men da som nå, veien fra skogbrukets kjernetrapper til landbruksdepartementets byråkrater var kort, og ideen ble raskt omgjort til offentlig politikk.

Siden den gang er enorme områder med edellauv- og furuskog, samt rike bjørkeljer, på Vestlandet og i Nord-Norge omformet til ensaldrete, ensartete akre med ulike arter av gran, alt sammen finansiert med offentlige midler. Nå står vi ved et veiskille: På den ene siden begynner den ut-

plantede grana å bli «hogstmoden» og den har begynt å spre seg ut av de opprinnelige plantefeltene, til fortrengsel for de naturlige skogstrærne. På den annen side har Norge sluttet seg til Rio-konvensjonen som pålegger oss ikke å benytte introduserte arter (arter som ikke naturlig hører hjemme i Norge), og arbeide for å fjerne introduserte arter som allerede er utsatt i naturen.

De økologiske konsekvensene av treslagsskiftet fra lauv og furu til gran er meget store på sikt. At nye arter kommer til et område kan i første omgang øke mangfoldet, men vi har ikke lov til å vurdere saken på nåtid. Hva skjer når de nye artene setter fro og sprer seg? Greier de etter hvert å konkurrere ut de naturlige artene? Hva skjer når nye treslag blir innført, uten at deres naturlige økosystem følger med? Det hele dreier seg om et gedigent økologisk forsøk i storskala, og hvor sjansen for en radikal endring av naturen i kyststrøkene er overhengende.

Et eksempel fra vårt lokale miljø er måten Nesoya naturreservat er i ferd med å ødelegges. Området, som er landets dyreste reservat, ble vernet som edellauvskogsreservat, men er nå i ferd med å bli et edelgranområde. På lang sikt vil verneverdiene være borte, og skal de bevares, vil det koste stor innsats og ressursforbruk.

Fore-var-prinsippet pålegger oss ikke å ta sjanser på vegne av naturen, at eventuell tvil skal komme naturen til gode. Treslagsskifte er å ta uakseptable sjanser, et gedigent pokerspill med det naturlig forekommende biologiske mangfoldet som innsats. I verste fall «spiller vi oss fra gård og grunn» og setter vår naturarv på spill. Naturvernforbundet krever derfor umiddelbar stans i ytterligere treslagsskifte, og at alle introduserte arter fjernes systematisk. Dette er ikke mer enn det vi har forpliktet oss til i Rio, og er en klar praktisering av «fore-var-prinsippet».

INFORMASJON

I STEDET FOR ENDRING

Av Gjermund Andersen

Hver gang skogbruket kommer under press fra opinionen, det være seg fra kampen om Oslomarka på 70-tallet til kampen for bevaring av biologisk mangfold på 90-tallet, har de anvendt samme strategi for å komme ut av klemma: Massiv propaganda om skogbrukets fortreffelighet og planlagte endringer i riktig retning, enorm satsing på å påvirke media og politikere, og samtidig minimale endringer i skogen og praktiseringen av skogbruk.

Siste eksempel på denne strategien var prosjektet Levende Skog, som ble startet etter at skogbruket var satt under enormt press av NOAs aksjoner på Skotjernfjell og fra markedets gryende interesse for natur- og miljøvern. I Levende skog inviterte skognæringen miljøbevegelsen til å være med å samarbeide om utviklingen av et sett standarder for et bærekraftig skogbruk. Naturvernforbundet ble med, sammen med en lang rekke andre organisasjoner. Tre år ble investert i arbeidet, med papirbunker høye som fjell, utallige forslag og innspill til forbedringer, men med et resultat som både er milevis fra det utgangspunktet miljøbevegelsen hadde og uten vitenskapelig ryggdekning. Miljøorganisasjonene ble med helt i mål, til tross for en rekke klare advarsler, bl.a. fra biologer, skogaktivister og fra NOA, fordi de mente at det var viktig at det i alle fall ble tatt noen skritt i riktig retning.

Etter avslutningen av prosjektet er det ikke vanskelig å se skogbrukets hensikt: Målet deres var hele tiden å skape en aksept for det skogbruket som ble drevet, få et miljømessig alibi overfor markedet og dempe et potensielt politisk press for store endringer av skogbrukspolitikken. I skogeierkretser sies det rett ut: Levende skog betyr ingen endring, det er bare en måte å dempe kritikken fra naturvernet og unngå at denne kritikken fører til endringer i våre rammevilkår.

Levende skog blir derfor benyttet aktivt i propagandaen overfor kundene i utlandet og hjemlige politikere. I denne propagandaen er det to viktige elementer: At miljøbevegelsen var med helt i mål, og støtter resultatene, og at resultatet er vitenskapelig fundert. For å ta det siste først: Det vitenskapelige fundamentet er selvsagt en ren bløff: Alt utredningsarbeidet ble foretatt av skogbrukere, og forsøk på å få med biologisk relevant forskning ble avvist eller ikke tatt til følge. Viktige biologiske fagrapporter, bl.a. fra Direktoratet for Naturforvaltning og fra svensk forskning er ikke anvendt. Vitenskapskomiteen, som ble nedsatt for å kvalitetssikre resultatene, ble oppløst før de foreslåtte standardene forelå, og komiteen kom med til dels meget sterk kritikk av måten de ble brukt på av prosjektet. Oppsummert er det ikke dekning for skogbrukets påstand om at de utviklede standardene er vitenskapelig fundert og at de beskriver et bærekraftig skogbruk.

Resultatet av propagandaen er nedslående for norsk miljøbevegelse: Norske tømmerprodukter har ikke lenger store problemer i markedet. Tidligere skepsis er vendt til begeistring. Årsak: Miljøbevegelsen i Norge har godkjent resultatet i Levende skog. Skogeierne i Vestviken skogeierforening, som alle innen skog-Norge vet er de mest brutale, får 9 kroner mer per kubikkmeter virke fordi de påstår at de følger Levende skogs standarder. Men praktiseringen av hogstene er ikke endret. Aksel Springer Verlag, som før var en pådriver for endring i skogbruket i Norge, benytter miljøbevegelsens aksept av Levende skog til å garantere miljøvennlighet overfor sine kunder i Tyskland.

Også i den hjemlige debatt benyttes Levende skog aktivt. I behandlingen av Stortingsmeldingen om skogbruk, ble prosjektet, og miljøbevegelsens medvirkning, tatt til inntekt for at store endringer i skogpolitikken ikke var nødvendig. Blant annet så ikke Stortinget noe behov for egne miljøforskrifter etter skogloven.

I det hele tatt: Naturvernets offensiv fra 1994 og 1995 er lagt helt død, gjennom et dyktig taktisk spill fra skogeierne. Og konseptet var det samme som tidligere: Informasjon og illusjoner om endring. Når skal vi blåyde naturvernere lære? Men enda viktigere: Hva gjør vi nå? NOA er i ferd med å dokumentere norsk skogbrukspraksis anno 1999: Hogst i naturskog og foreslåtte verneområder, hensyn til biologisk mangfold i nye hogster, og nøye oppfølgingen av alle de svulstige ordene om endring. Vi skal vise at Norge ikke på noen måte er bedre enn andre, faktisk tvert imot. Situasjonen for det biologiske mangfoldet i norske skoger tilsier faktisk at alle som ønsker miljøvennlige produkter må unngå norsk tømmer, eller stille sterke krav til reelle endringer i skogbrukets virksomhet. Et naturlig etappemål blir å kreve at alle tømmerprodukter skal merkes etter de strengeste merkeordningene som finnes.

Gledelig er det også at Naturvernforbundets Landsmøte avga en klar uttalelse som klart tar avstand fra skogsidens forsøk på å benytte oss som alibi. I det hele tatt: Det er lagt et godt grunnlag for en ny offensiv mot rovdriften i norske skoger, en kamp som ikke ender før skogens biologiske mangfold er sikret for kommende generasjoner.

LOKALLAGENE

Grevlingen har vært i kontakt med samtlige aktive lokallag foruten Ås og Nesodden, som presenterte sine viktigste saker i sommernummeret. Under følger en kort statusrapport for hvert av dem:

NATURVERNFORBUNDET I ASKER

For tida står disse sakene sentralt for Naturvernforbundet i Asker:

- I forbindelse med valget har lokallaget stått bak innlegg i Asker og Bærum Budstikke.
- Lokallaget har i samarbeid med Naturvernforbundet i Bærum skrevet en rapport om valg av trase for dobbeltsporet jernbane gjennom vestre del av Bærum og til Asker stasjon. Rapporten er levert til Norconsult som utreder saken for NSB.
- Høibakkdammen: Denne dammen er truet av utfylling fra vegbygging på den ene siden og boligbygging på den andre.

NATURVERNFORBUNDET I BÆRUM

Følgende saker er for øyeblikket de viktigste for Naturvernforbundet i Bærum:

- Haga golfbane: Lokallaget har gjennom advokat klaget konsekvensutredningen for dette prosjektet inn for Fylkesmannen. Naturvernforbundet mener at utredningsplikten ikke er oppfylt.
- Det har vært avholdt paneldebatt om Bærums-

marka/markagrensa med bl.a. ordfører Reinsfelt tilstede. Tittelen på møtet var "Bærum og marka: Markagrensa - må den vike?"

- Alle de politiske partiene har forut for kommunevalget blitt stilt ti spørsmål om natur- og miljøvern saker. Alle så nær som ett svarte. Svarene ble delt ut til publikum den 12. september - dagen før valget.
- Bærum kommune har vedtatt å gå inn for Lokal Agenda 21. Naturvernforbundet har deltatt på møte med utvalget som utreder dette spørsmålet for kommunen - og kommet med innspill om veien videre.

NATURVERNFORBUNDET I LØRENSKOG

Styret i Naturvernforbundet i Lørenskog ønsker å følge godt med i følgende forhold og saker:

- Utvikling og bevaring av "Spesialområde Losbydalen".
- Bevaring av markagrensa og derved kommunens jord- og skogområder.
- Turveier og stier i Losbymarka og Østmarka.
- Losby Gård, alternative bruksmåter ("besøksgård?").
- Skog- og landbruksplanen for Lørenskog.
- Coca-cola anlegget og eventuelle miljøkonsekvenser.
- Reguleringsaker (bolig-

bygging, industri, andre næringsbygg o.l.).

NATURVERNFORBUNDET I NANNESTAD GJERDRUM

Disse sakene står på kartet for Naturvernforbundet i Nannestad/Gjerdrum denne høsten:

- Maura sentrum - laget skal komme med en uttalelse til reguleringsplan.
- Gjerdrum - uttalelse til boligbygging utenom regulerte områder.
- Familieskogdag: Laget arrangerer familieskogdag i Maura søndag 19. september fra kl.10 og utover. For nærmere informasjon, kontakt Kåre Hombles, tlf. 63 99 72 34.

NATURVERNFORBUNDET I NES

De viktigste sakene for Naturvernforbundet i Nes er:

- Riksveg 2: Bompengefinansiert motorvegutbygging mellom Kløfta og Kongsvinger. Denne vegen vil legge mye matjord under asfalt og føre til økt privatbilisme. I tillegg vil den dele bygda i to.
- Glomma - lokallaget er opptatt av den økte båttrafikken, flomsikring og erosjonsproblemer.

NATURVERNFORBUNDET I OPPEGÅRD

Den store saken for Naturvernforbundet i Oppegård er:

- Svartskog: Arealknapphet er den største trusselen mot natur- og miljøverdier i Oppegård. Den planlagte boligutbyggingen i Svartskog vil alene ta 25 prosent av kommunens friluftsområder. Grunnet de store miljøkonsekvensene har Miljøverndepartementet foreløpig stoppet denne saken. Lokallaget arrangerte for øvrig en vellykket tur til Svartskog sammen med lokallagene i Ås og Ski i vår.

NATURVERNFORBUNDET I SKEDSMO

For øyeblikket jobber Naturvernforbundet i Skedsmo med disse sakene:

- En del mindre reguleringsaker som bl.a. går på gjenfylling av ravinedaler - et karakteristisk element i Skedsmolandskapet.
- En ny riksveg under planlegging berører også slike ravinedaler.
- Norges Varemesse ønsker å flytte fra Sjølyst i Oslo og etablere seg nær Lillestrøm sentrum. Lokallaget er bekymret for den økte biltrafikken en slik flytting vil medføre. Etableringen er ikke politisk vedtatt enda, men det er laget et konsekvensutredningsprogram.
- Fiskedag for barn: Søndag 19. september fra kl. 11-14

arrangerer Naturvernforbundet i Skedsmo fiskedag for barn. Oppmøte ved Nitelva. For nærmere informasjon, kontakt Rune Fjellvang, tlf. 63 87 49 69.

NATURVERNFORBUNDET I SKI

Følgende saker har vært viktigst for Naturvernforbundet i Ski i den seinere tid:

- NIS har sammen med lokallaget i Ås vært engasjert i planene om ny E18 mellom Østfold grense og Vinterbru. Laget har videre bl.a. engasjert seg i arbeidene med den nye kommuneplanen for Ski, reguleringsplanene for Ski Vest, motorferdsel på Langen og golfanlegg på Krokhol.
- NIS er representert i kommunens LA21 forum. LA21 forumet hadde i vinter en vandretstilling på bibliotekene i Ski. Deler av denne utstillingen er nå lånt ut til Ås. Sammen med andre organisasjoner i LA21 forumet vil NIS være representert på høstens halmfestival i Ski.
- NIS er representert i styringsgruppa for utarbeidelse av en handlingsplan for landbruket i Ski. Det er Landbrukskontoret i Follo som har fått i oppdrag å utarbeide denne planen. Nøkkelord her er vern om Markagrensa, jordvern og vern om det biologiske mangfoldet generelt.
- Videre har laget satt i gang en vervekampanje som det vil følge opp utover høsten.

NATURVERNFORBUNDET I ULLENSAKER

Aktiviteten i Naturvernforbundet i Ullensaker fordeler seg hovedsakelig på følgende områder:

- Leverer uttalelser til diverse reguleringsplaner fra kommunen.
- Har arrangert flere turer - bl.a. en flaggermustur med bra oppslutning, og en bevertur.
- Har organisert en studiering om Miljøheimevernets prosjekt "Grønne familier".

ØSTKANTEN NATURVERNFORBUND

Samferdsel/trafikkspørsmål er den store saken for Østkanten Naturvernforbund:

- Lokallaget samarbeider om disse spørsmålene med flere beboer- og velforeninger bl.a. i Gamlebyen - og kommer til å fortsette med det.
- Laget jobber også for å bedre sykkelvegtilbudet og kollektivtransporten. Bl.a. er laget aktivt med i en kampanje for å styrke kollektivtilbudet - det ble avholdt debattmøte om dette temaet i begynnelsen av september.
- Forslag som kan redusere biltrafikken i Oslo indre by står også på arbeidsplanen.
- Nye aktive som ønsker å jobbe med disse sakene kan henvende seg til Åsne Berre Persen på tlf. 952 30 030.

NOA har lenge opplevd Landbruksdepartementet og det lokale skogoppsynet som skognæringens representanter mer enn en instans som skal ivareta samfunnets samlede interesser i skogen. Nå får vi forskningsmessig medhold i mistanken:

»Tidlegare undersøkelser indikerer at det eksisterer ein organisasjonskultur som er spesiell for landbruksforvaltninga. Kulturen inneber at dei offentlege tenestemennene i stor grad identifiserer seg med klientene (skogeigarane). I høve til andre delar av den offentlege naturforvaltninga, ser få i skogoppsynet på sikring av biologisk mangfold som den viktigaste miljøvernoppgåva. Ein kan av dette setje fram den hypotesa at organisasjonskulturen i skogoppsynet inneheld kriterier for miljøverdiar og samfunnsøkonomisk lønsemd som er forskjellige frå kriterier i andre deler av den offentlege forvaltninga»

(Rapport fra Skogforsk 11/96)

Denne kulturen har NOA og NNV fått oppleve mange ganger i vårt arbeid for å bevare naturkvaliteter i skogen. Til nå har vi knapt opplevd et eneste medhold fra skogoppsynet. Til tross for en ny grunnlovsparagraf som skal sikre naturverdier, til tross for norsk tilslutning til internasjonale konvensjoner, og til tross for en helt entydig holdning for vern av biologisk mangfold i befolkningen: Landbruksdepartementet tar konsekvent skogeierens parti. I alle saker, fra innsyn i dokumenter til stopp av hogster i nøkkelbiotoper, Landbruksdepartementet hindrer gjennomslag. Landbruksdepartementet er også det største hinder for å få igangsatt landsdekkende registreringer av nøkkelbiotoper. Mens Sverige har registrert nøkkelbiotoper i alle skoger, har Norge ikke engang startet arbeidet!

Et siste eksempel har vi fått fra Østfold:

Fylkesmannens landbruksavdeling har tatt til orde for en utlevering av informasjon om nøkkelbiotoper til miljøvernavdelingen. I et brev til Landbruksdepartementet argumenteres det kraftig for at en slik utlevering bør finne sted. I sitt svar sier LD rett ut at det er viktigere å opprettholde det gode tillitsforholdet mellom skogoppsynet og skogeierne enn å sikre samfunnsmessige interesser knyttet til bevaring av biologisk mangfold, og at informasjon ikke skal leveres ut.

Mens skogbruksmyndighetene i Sverige i første rekke er samfunnets kontrollorgan overfor skogeierne, er det norske skogoppsynet næringens service-apparat, med en rekke arbeidsoppgaver til fremme av skogbruk. Mange av tjenestemennene er selv utøvere av skogbruk, og har derfor en bakgrunn som passer som hånd i hanske til oppgaven. Men samfunnet rundt århundreskiftet er forskjellig fra samfunnet før krigen. Skogoppsynet har på ingen måter fulgt med i utviklingen og debatten for et bærekraftig samfunn. Det er derfor behov for en grunnleggende omlegging av forvaltningen av norske skoger og utmark, hvor bærekraftig utvikling må være styrende for all virksomhet og næringsinteresser underordnet dette.

STATSSTØTTET SKOGRASERING

**Fjerning av gammel skog,
plantning av monokulturer,
velbygging og drift i
vanskelig terreng ansees
fortsatt som så samfunns-
nyttig at det fortjener
tilskudd. Dine og mine
skattepenger benyttes
fortsatt til å ødelegge
uerstattelige naturverdier.
Selv ikke velbegrunnede
krav om registrering av
biologisk mangfold før
inngrepet eller som
forutsetning for tilskudd
har fått noe gehør hos
landbruksmyndighetene.
Derfor opplever vi
følgende...**

Av Gjermund Andersen

- Statsstøttet veibygging inn i våre siste villmarker og inn i foreslåtte verneområder. Tidligere utilgjengelige lisider med minimal skogbruksbetydning er gjort til områder for lønnsom skogsdrift.

- Bratte lier som ikke kan gi privatøkonomisk lønnsomt skogbruk gjøres lønnsomme gjennom tilskudd til bruk av kabelkraner og vinsjer.

- Innføring av fremmede treslag og treslagsskifte langs kysten gis fortsatt store tilskudd, i tillegg til skjult subsidiering gjennom ansettelse av skogtjenestemenn, hvis eneste oppgave er å sørge for å erstatte naturlig skog med gran og skjøtsel av granskog.

- Planting av ny skog er ikke noe som utføres som en selvfølge, eller ansees som en naturlig kostnad knyttet til det å høste tømmerressurser. Skogplanting gis store tilskudd, i tillegg til skattemessig meget fordelaktige ordninger, til tross for at ensalderskogen beviselig er en fare for artsmangfoldet.

- Skogbruksplaner får også tilskudd, uten at dette gir oss skattebetalere noen som helst adgang til de innhentede opplysningene.

Argumentasjonen for tilskuddene er at virksomheten er samfunnsøkonomisk lønnsom, og at samfunnet må kompensere for gapet mellom privatøkonomisk nytte og samfunnsmessig nytte. Da får vi si som tidligere finansråd Per Schreiner: *»De omfattende støtteordningene i norsk næringsliv, og særlig i primærnæringene, har svekket respekten for og forståelsen av hva lønnsomheten er. Mitt utgangspunkt er at den privatøkonomiske og samfunnsøkonomiske lønnsomheten er den samme til det motsatte er bevist. Og bevisbyrden må påligge den som ønsker tiltak i den ene eller andre retning. Samfunnsmessig lønnsomhet er et uttrykk som mange tyr til for å forsvare tiltak som ikke lønner seg privatøkonomisk. Jeg tror det svært ofte er motsatt, en rekke tiltak som lønner seg for den enkelte kan vise seg å være lite lønnsomme for samfunn som helhet.»*

SKOG notiser

»Det er sterkt påkrevet å øke arealrammene for vern av barskog vesentlig dersom en skal komme nærmere de oppgitte målene. Både en rimelig dekning av alle aktuelle barskogtyper, en hensiktsmessig størrelsesfordeling av verneområdene og bevaring av barskogens økologiske prosesser og det tilhørende biologiske mangfoldet krever dette. En arealramme for vernet barskog på minst 5% av det produktive barskogsarealet synes passende. Dette forutsetter imidlertid at hele skoglandskapet forvaltes under ett, med omfattende flerbrukshensyn (inkludert ikke-hogst-områder) på det øvrige skogsarealet.»

(NINA fagrappport 008, 1995)

»Komiteen vil understreke skogens store betydning for rekreasjon og friluftsliv, og som element i norsk identitet og egenart. Komiteen vil understreke de by- og tettstedsnære skogenes store betydning for friluftslivet, og behovet for å tilpasse skogbruket i disse områdene ut over dagens praksis. Særlig er en omlegging mot en større bruk av lukkede hogstformer og bevaring av stier svært viktig for ivaretagelse av opplevelseskvalitetene i skogen.»

(Stortingets næringskomite, støttet av et enstemmig Storting i juni 1999)

»De siste villmarkene av skog forsvinner nå hurtig, og flertallet mener det haster med å sikre de gjenværende områder for ettertiden.»

(Stortingets energi- og miljøkomite, støttet av Stortingetsflertallet, 1996)

»Komiteen understreker at det offentlige ikke kan ta hele ansvaret for kartlegging, verdiklassifisering og vern av biomangfoldet. Komiteen fremhever lokalt engasjement som viktig, og mener at organisasjoner som er engasjert i kartlegging og vern av biomangfoldet bør få støtte til dette arbeidet.»

(Stortingets energi- og miljøkomite, støttet av et enstemmig Storting, 1998)

»Etter at stortingsbehandlingen av Skogmeldingen nå er ferdig kan det konstateres at skogbrukets organisasjoner har fått god uttelling på sin lobbyvirksomhet. Miljøforskriften er i det minste skjøvet ut i framtida og skogavgiftsordningen kan bli enda gunstigere.»

(Bladet Norsk Skogbruk, 6/99)

LITTERATUR

- »Skogens naturlige dynamikk», DN-rapport 1994-5
- »Førstarkt skydd av skogsmark», SOU 1998:95
- »Den nye skogspolitikens effekter på biologisk mangfold», Naturvårdsverket, rapport 4844
- »Bedømningsgrunder för miljökvalitet. Skogslandskapet» Naturvårdsverket,

ØVRIGE NOTISER

UNISONT KRAV OM NY MARKALOVGIVNING OVERRAKT TIL STASMINISTEREN

En ny lovgivning for bymarkene og andre tettstedsnære friluftsområder var hovedkravet da Turistforeningen og Naturvernforbundet møtte statsminister Bondevik torsdag 26.8. På vegne av organisasjoner som til sammen representerer mer enn 350.000 medlemmer ble det overrakt et opprop der kravet blir presentert.

Organisasjonene krever en lovgivning som kan

- gi bymarkene faste, sikre grenser,
- prioritere friluftsliv og naturvern framfor andre interesser i bymarkene,
- overføre ansvaret for forvaltningen av bymarkene til miljøvernmyndighetene,
- muliggjøre totalvern av avgrensede områder for

LØVENSKIOLD

PRESSET TIL RETRETT

Godseier Løvenskiold viste sitt sanne ansikt da han før sommerferien gjorde et framstøt for å stanse serveringen på Sandungen og Katnosa, to av de mest tradisjonsrike serveringsstedene i Marka. Fra før har godseieren presset gjennom omlegging av skiløypene i området. Etter grundig og godt arbeid av en gjeng Markaentusiaster, med Erik Rambøl fra Grefsen i spissen, ble godseieren tvunget i kne. Kombinasjonen av en sponstan aksjon mot maktmisbruket, press fra organisasjonene og godt pressarbeid fra Aftenposten og VG, ga et klart signal om at nå var grensen nådd. Varselet om stans ble trukket tilbake, og etter utsagn fra Skiforeringen, skal løypene nå leges tilbake til opprinnelig

trasé, det vil si innom tunene på de to plassene.

SEIER OG TAP FOR SALAMANDERE I BÆRUM

Full seier til NOA i Namsretten i Asker og Bærum. Det er ikke lov å starte et inngrep for saken er endelig avgjort. I en viktig lokalitet for den rødlistede småsalamanderen i Bærum startet en utbygger uttapping av vannet lenge før endelig byggetillatelse var gitt. NOA anmeldte forholdet, en anmeldelse politiet henla. Takket være god bistand fra advokat Nikolai Norman greide likevel NOA å stanse uttappingen. Namsretten ga NOA medhold i at uttappingen var i strid med vilklovens og plan- og bygningslovens bestemmelser, og påla utbyggeren å avslutte utpumpingen inntil saken var endelig avgjort av

myndighetene.

Dessverre viste det seg at truede og sårbare arter likevel har dårlig rettsvern da fylkesmannen avgjorde saken endelig. På grunn av at området er regulert til bolig, og Bærum kommune ikke har gjort jobben sin med å gi forekomsten nødvendig beskyttelse, er det ikke juridisk grunnlag for å stanse utbyggingen. Dammen vil derfor bli fylt igjen og hus reist.

NOA forfølger også en annen salamander-sak i Asker. Resultatet av den behandlingen vil, sammen med avgjørelsen i Bærum, bli benyttet til videre arbeid med å bedre rettstilstanden for de truede og sårbare artene på rødlista. I tillegg vil NOA ta initiativ overfor aktuelle kommuner for å prøve å etablere nye dammer for amfibiene.

SJEKK NOAS HJEMMESIDE

På hjemmesiden www.noa.no vil det i løpet av høsten bli lagt ut mye informasjon om skog, skogbruk og naturvernarbeid for å bevare biologisk mangfold i skog. Vi vil gjerne ha besøk på hjemmesiden, men ha litt tålmodighet, dersom det tar litt tid

FORSVARER NATUREN

av Hilde Sølli

Stopp Regionfelt Østlandet

Folkeaksjonen Stopp Regionfelt Østlandet (SRØ) har gått til sivil ulydighets-aksjoner mot Regionfelt Østlandet.

Et regionfelt vil ødelegge uerstattelige natur og kulturverdier. Samtidig vil lokalsamfunn bli utsatt for en uakseptabel støypåvirkning. SRØ aksjoner for å forsvare Gråfjellet mot militære ødeleggelser.

Torsdag 23. september arrangerer SRØ konsert mot skytefeltet på Rockefeller. Konserten blir variert og underholdningsrik. Bidragsytere er Lars Martin Myhre og Arild Nykvist, Black Debbat (med Bare Egil), Sinikka Langeland, Lillebror Vassåsen og Guren Hagen. Vigdis Hørt kommer for å holde appell. Her kan alle skytefeltmotstandere samles til en hyggelig kveld. Se for øvrig egen

DET ER MULIG Å MELDE SEG PÅ
AKSJONENE VED RINGE
AKSJONSTLF. 95 97 06 50 ELLER SENDE
EN MAIL TIL AKSJON@NU.NO

KONSERT MOT SKYTEFELT

med bl.a: **Lars Martin Myhre**
Arild Nyquist

Black Debbath
(med Bare Egil)

torsdag 23. sept

Billetter 100,- forsalg på posten
Dørene åpner 20.00 18 årsgrense

Returadresse:
 Naturvernforbundet
 i Oslo og Akershus
 Maridalsveien 120
 0461 Oslo

Bildet er hentet fra kalenderen. Foto: Bjørn Faafeng.

NOAs MARKAKALENDER 2000

Markakalenderen
 utgis av NOA

kr 75,- pr.stk
medlemspris

Kalenderen måler
 21 cm X 29 cm

For 9. gang utgir NOA en kalender fullstendig viet Marka. Som før: 13 flotte fargebilder fra hele Marka, og stort, oversiktlig kalendarium. Nytt av året er at vi benytter baksiden til en kombinasjon av turforslag og informasjon om NOAs oppgaver i Marka: Seire, løp og kommende utfordringer. På denne måten håper vi å få dele med deg bevisstheten om Markas verdier, våre erfaringer gjennom 30 års arbeid med Markasaken og nødvendigheten av et aktivt naturvernarbeid for Marka inn i et nytt århundre.

Ved å kjøpe Markakalenderen støtter du NOAs arbeid for Marka. Bestill til deg selv (husk en ekstra til hjemmekontoret!), gi den i gave til venner og kolleger, og oppfordre andre til å kjøpe den. Gi gjerne et tips til NOAs kontor, dersom du vet om potensielle kjøpere av kalenderen. (Hva med din arbeidsplass?)

Bestill NOAs kalender nå!

Bestilling foretar du pr. tlf. 22 38 35 20 (telefonsvarer), via faks 22 71 63 48 eller send inn kupongen.

PRISER

Medlemmer får rabatt:

- 1-2 eks. kr 75,- pr stk.
- 3-9 eks. kr 65,- pr stk.
- 10-24 eks. kr 55,- pr stk.
- 25-99 eks. kr 45,- pr stk.

Ikke-medlemmer betaler:

- 1-2 eks. kr 98,- pr stk.
- 3-9 eks. kr 88,- pr stk.
- 10-24 eks. kr 78,- pr stk.
- 25-99 eks. kr 68,- pr stk.

Mer enn 100 kalendere:

Be om tilbud!

I tillegg kommer porto og ekspedisjonskostnader.

Jeg bestiller herved eksemplar/er av
 NOAs MARKAKALENDER 2000.
 Medlemspris er kr 75,- pr stk. Ikke-medlemmer
 betaler kr 98,- pr stk. Porto kommer i tillegg.
 Det gis rabatt ved kjøp av mer enn 2 kalendere.

.....
 Navn

.....
 Medlemsnummer

.....
 Adresse

.....
 Postnummer/Sted

Kan sendes
 ufrankert
 i Norge.
 NOA betaler
 portoen.

SVARSENDING

Avtale nr 117101/28
 Naturvernforbundet
 i Oslo og Akershus
 Bjølsen
 0406 Oslo